

До спеціалізованої вченої ради
К 64.051.30 у Харківському національному
університеті імені В.Н. Каразіна

61022, м. Харків, майдан Свободи, 6

Відгук

офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента **Шехавцова Руслана Миколайовча** на дисертацію **Ревенко Ольги Ігорівни** на тему «**Основи методики розслідування незаконного видобування вугілля**», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Сьогодні в Україні антропогенне та техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в кілька разів перевищує відповідні показники у розвинутих країнах світу та продовжує зростати. Значною мірою це зумовлено забрудненням навколишнього природного середовища внаслідок здійснення виробничої діяльності підприємствами паливно-енергетичного комплексу, гірничовидобувної, хімічної, металургійної, будівельної, машинобудівної промисловості, комунальних підприємств. Відповідно до аналітичної записки «Індикатори стану екологічної безпеки держави» Інституту стратегічних досліджень при Президентові України, в нашій державі поряд з вичерпанням запасів невідновлюваних сировинних та енергетичних ресурсів зростає забруднення довкілля, особливо водних ресурсів та атмосферного повітря, зменшуються площі лісів і родючих земель, зникають окремі види рослин, тварин тощо. Зрештою це суттєво підриває природно-ресурсний потенціал розвитку держави, негативно впливає на добробут та здоров'я населення, а також генерує загрози національній безпеці держави. На сьогодні в Україні сформовані основи державної політики в еколого-техногенній сфері, зокрема, закладені інституційні основи, створена нормативно-правова база з

урахуванням міжнародних стандартів та потреб сьогодення, підписана значна кількість міжнародних угод щодо природоохоронної діяльності. Проте ситуація у цій сфері залишається досить складною. Слід визнати той факт, що розробці методик розслідування так званих екологічних злочинів до реформи кримінального судочинства 2012 року приділялося не достатньо уваги, а з набуттям чинності новим КПК України слідчі залишилися майже один на один з проблемами розслідування цих злочинів. Окремі публікації у формі тез доповідей, статей у фахових виданнях, начальних посібниках, підручниках, монографіях розкривають в переважній більшості загальні положення розслідування екологічних злочинів/злочинів проти довкілля, незаконного видобутку корисних копалин. Тому, предметна розробка питань розслідування незаконного видобування вугілля визначається нами як **актуальне для сучасної теорії криміналістики та слідчої практики.**

Монографічне дослідження Ревенко О.І. **відповідає** Пріоритетним напрямам наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років, затверджених наказом МВС України від 16.03.2015 р. № 275 (додаток 7, п. 7.22) та Плану науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується:

- по-перше, структурою дослідження, яка дозволила відповідно до наукової спеціальності 12.00.09 (кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність) на підставі аналізу теоретичних уявлень та слідчої практики за попереднім та чинним кримінальним процесуальним законодавством здійснити авторську розробку основ методики розслідування незаконного видобування вугілля;
- по-друге, опрацюванням дисертантом джерельної бази з 213 найменувань в галузях кримінального права, процесу, криміналістики, судової експертизи, а також результатами вивчення матеріалів кримінальних проваджень (справ) по

150 злочинах за фактами незаконного видобування вугілля в Луганській та Донецькій областях, даних опитування 127 слідчих ГУ НП в Луганській та Донецькій областях, відображених у додатках А, Б, В (стор. 189-207 дисертації).

Дослідження О.І. Ревенко відзначається елементами **наукової новизни**, оскільки вперше на сучасному етапі розвитку вітчизняної юридичної науки на монографічному рівні, а не в окремих та розрізних публікаціях, з урахуванням нормативних приписів КПК України 2012 року, спеціальної літератури, слідчої практики розкриті основи методики розслідування незаконного видобування вугілля. Проведене дослідження формує основи подальшої системної розробки наукових рекомендацій з розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням правил охорони надр. Це визначає наукову цінність даної дисертації. На нашу думку, до основних положень і висновків, в яких конкретизовано **наукову новизну** дисертації Ольги Ігорівни Ревенко слід віднести такі:

1) розкриття змісту елементів криміналістичної характеристики незаконного видобування вугілля – обстановки та предмета злочинного посягання; способів готування, вчинення та приховування злочину залежно від способу виймання гірничої маси з надр (відкрита (поверхнева) та підземна (шахтна) розробка пластів вугілля), ступеню розробки пластів вугілля (поновлені розробки закритих або законсервованих шахт та раніше не розроблювальні родовища), оснащеності вчинення незаконного видобування вугілля (простий спосіб (ручна розробка) та складний спосіб (технічна розробка)), слідів та наслідків злочинної діяльності, особи злочинця та потерпілого;

2) визначення переліку типових слідчих ситуацій, які виникають на початковому етапі розслідування незаконного видобування вугілля, описання чинників, які впливають на їх формування, та у взаємозв'язку з ними формування комплексу слідчих версій та слідчих (розшукових) дій, спрямованих на їх перевірку при затриманні осіб, які здійснювали незаконне

видобування, на місці події, або коли вони не були затримані, однак щодо них є певна інформація, чи коли наявна інформація свідчить про ознаки вчинення незаконного видобування вугілля, однак особа злочинців не встановлена та вони не затримані;

3) удосконалення уявлень щодо структури злочинних груп, які вчиняють незаконне видобування вугілля, у складі яких виділено та описано дії, які є характерними для ролі організатора, осіб, які здійснюють дії, безпосередньо спрямованих на незаконне видобування вугілля та його подальшу реалізацію;

4) систематизація можливостей судових експертиз (екологічної, матеріалів і речовин, моніторингу земель та порушення структури ґрунту, геологічної, маркшейдерської, судово-медичної, трасологічної, техніко-криміналістичної експертизи документів, почеркознавчої, дактилоскопічної) при розслідуванні незаконного видобування вугілля.

Значення праці для науки і практики результатів розглядуваної дисертації вбачається у тому, що одержані О.І. Ревенко дані можуть сприяти удосконаленню практики діяльності органів досудового розслідування Національної поліції, а також можуть бути використані в діяльності органів досудового розслідування інших правоохоронних органів та прокуратури. В науково-дослідній сфері – бути основою для подальших окремих галузевих криміналістичних досліджень питань діяльності з розслідування злочинів. У освітньому процесі – під час підготовки майбутніх співробітників органів досудового розслідування Національної поліції, а також при перепідготовці та підвищенні кваліфікації слідчих та керівників слідчих підрозділів Національної поліції. Заслуговує на позитивну оцінку певні кроки в цьому напрямі, які вже були здійснені дисертантом шляхом скерування на практику в узагальненому вигляді результатів її дослідження для використання слідчими управліннями ГУ НП у Донецькій та Луганській областях (акти впровадження СУ ГУ НП в Донецькій області від 17.01.2017 та СУ ГУ НП в Луганській області від 22.03.2017), у освітньому процесі й науково-дослідній діяльності – акти впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від

07.02.2017, Львівського державного університету внутрішніх справ від 27.02.2017, Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка від 07.12.2017 (відповідні акти впровадження наведені на стор. 208-222 дисертації).

Структура та зміст дисертації. Структурно дисертація О.І. Ревенко в цілому відповідає вимогам, які пред'являються до такого роду наукової продукції.

Перший розділ присвячений криміналістичній характеристиці незаконного видобування вугілля.

Підрозділ 1.1 «Проблеми формування криміналістичної характеристики незаконного видобування вугілля» містить результати аналізу наукових підходів до визначення криміналістичної характеристики як категорії, функціональне призначення якої полягає у забезпеченні систематизації знань про злочин, як об'єкт криміналістичного пізнання. Дисертант правильно підійшла до визначення змісту криміналістичної характеристики незаконного видобування вугілля шляхом, по-перше, попереднього розгляду змісту кримінально-правової характеристики незаконного видобування корисних копалин загальнодержавного значення, до числа яких відноситься й вугілля, кримінальна відповідальність за яке передбачене у частині 2 статті 240 КК України, а по-друге, підходів до визначення структурних елементів криміналістичної характеристики екологічних злочинів, до числа яких безумовно відноситься й незаконне видобування вугілля. У підсумку автором з відповідним обґрунтуванням як основні структурні елементи криміналістичної характеристики незаконного видобування вугілля виділені: обстановка та предмет злочинного посягання; способи готування, учинення та приховування злочину; сліди та наслідки злочинної діяльності; особа злочинця; особа потерпілого (стор. 22-38 дисертації, стор. 9 автореферату).

Підрозділ 1.2 «Обстановка і предмет злочинного посягання» акумулював у собі узагальнені автором погляди загальнотеоретичного характеру на криміналістичний аспект обстановки та предмет злочинного посягання та їх зміст при вчиненні екологічних злочинів, через призму яких нею у структурі

обстановки незаконного видобування вугілля запропоновано виділяти: виробничі (особливості залягання кам'яного вугілля, організації промислового та нелегального його видобування, здійснення контролю та нагляду за дотриманням правил використання корисних копалин) та соціальні фактори (кризові явища у вугільно-видобувній промисловості та існування вугільних підприємств як місто утворюючих підприємств); просторово-часові фактори (час та місця, де відбувалися підготовчі дії до злочину, місце безпосереднього вчинення злочину, місце, де залишено сліди злочинного посягання, місця приховування слідів злочину, знарядь і засобів його вчинення); природно-кліматичні фактори (умови зовнішнього середовища, які впливають на здійснення або припинення незаконного видобування вугілля), які впливають на спосіб і механізм учинення цього різновиду злочину. Дисертант дала характеристику вугілля як корисних копалин, які мають загальнодержавне значення (його різновидів, особливостей залягання та видобування) (стор. 38-51 дисертації, 10 автореферату).

У підрозділі 1.3 «Типові способи готування, вчинення й приховування злочину» матеріал структурований відповідно до його назви. Спираючись на науковий здобуток криміналістичного вчення про спосіб злочину та робіт в галузі кримінального права, присвячених дослідженню особливостей кримінальної відповідальності за незаконний видобуток корисних копалин, а також на здійснений нею аналіз матеріалів кримінальних проваджень автор вірно, на наш погляд, виокремила такі способи вчинення досліджуваного різновиду злочину: залежно від способу виймання пластів вугілля із надр – відкрита (поверхнева) та підземна (шахтна) розробка пластів вугілля; за ступенем розробки пластів вугілля – поновлені розробки закритих або законсервованих шахт та раніше не розроблювальні родовища; за оснащеністю вчинення незаконного видобування вугілля – простий спосіб (ручна розробка) та складний спосіб (технічна розробка). Далі дисертант у взаємозв'язку із наведеними способами цього злочину розкрила особливості готування, їх безпосереднього вчинення та дії, спрямовані на їх приховування (стор. 51-65

дисертації, стор. 10-11 автореферату). Зазначимо, що зміст цього підрозділу демонструє попереднє опанування дисертантом знаннями з особливостей маркшейдерської справи у галузі видобування вугілля. Без цього на належному рівні розкрити особливості способів незаконного видобування вугілля було б неможливо. Позитивне враження у нас також і від насичення цього підрозділами результатами узагальнення матеріалів кримінальних проваджень (справ).

Цілком логічним є виділення у такій дисертації підрозділу 1.4 «Сліди та наслідки незаконного видобування вугілля». У цьому підрозділі наведено класифікацію типових слідів та наслідків учинення такого різновиду злочинів, визначено особливості типової слідової картини підготовки, вчинення та приховування незаконного видобування вугілля (стор. 65-66 дисертації, стор. 11-12 автореферату). Зміст цього підрозділу в контексті предметності, обґрунтованості результатами узагальнення матеріалів слідчої практики оцінюється нами позитивно. Однак, для уникнення певної повторюваності матеріалу та покращення сприйняття наведених даних щодо типових слідів у взаємозв'язку із типовими способами готування, вчинення та приховування незаконного видобування вугілля краще було б навести цей матеріал у підрозділі 1.3 дисертації.

Підрозділ 1.5 «Особа злочинця» є важливою складовою криміналістичної характеристики любого злочину. До її дослідження Ольга Ігорівна підійшла не формально вірно сконцентрувавшись на тому, що незаконне видобування вугілля, як правило, вчиняється за попередньою змовою групою осіб. І саме це є визначальним для повноцінного розкриття криміналістично-значимих ознак злочинців, які вчиняють такі злочини. Відповідно виділені організатори (співорганізатори (спостерігачі)), виконавці (машиністи, гірники, транспортувальники), пособники (реалізатори, перекупники, працівники Національної поліції України, які забезпечують прикриття діяльності злочинних груп, працівники Державної служби геології та надр України, Державної служби гірничого нагляду та промислової

безпеки України, центральних органів виконавчої влади, котрі згідно зі своїми службовими повноваженнями реалізують державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, працівники державних та приватних шахт, власники підприємств, які займаються легальною розробкою надр або будівельними роботами, керівники вугільних складів та конвертаційних центрів) (стор. 66-84 дисертації, стор. 12 автореферату).

Другий розділ присвячений основам організації розслідування незаконного видобування вугілля. Матеріал з цього питання розподілений по двом підрозділам.

Підрозділ 2.1 «Отримання інформації про кримінальне правопорушення та початок досудового розслідування» містить рекомендації щодо типового алгоритму дій оперативного чергового під час надходження до чергової частини органу Національної поліції заяви (повідомлення) про незаконне видобування вугілля та рекомендації щодо перевірки отриманої первинної інформації про кримінальне правопорушення, з метою забезпечення прийняття обґрунтованого рішення про початок досудового розслідування, які ґрунтуються на нормативних приписах КПК України та відомчих нормативно-правових актах Генеральної прокуратури та Національної поліції України, аналізі інформаційного наповнення та джерел походження заяв (повідомлень) про факт незаконного видобування вугілля, джерел відомостей при безпосередньому виявленні співробітниками оперативних підрозділів, слідчим чи прокурором ознак цього кримінального правопорушення (стор. 90-101, стор. 12-13 автореферату).

У підрозділі 2.2 «Типові слідчі ситуації початкового етапу досудового розслідування та алгоритми їх розв'язання» керівним положенням, яке дисертант вірно визначила для вирішення поставленого перед нею наукового завдання у цій частині роботи стало виділення фіксованого зв'язку між типовою ситуацією та алгоритмом дій слідчого при її виникненні. Виходячи з цього описані такі типи слідчих ситуацій: 1) встановлено ознаки вчинення незаконного видобування вугілля, особу (злочинця) затримано на місці події;

2) встановлено ознаки вчинення незаконного видобування вугілля, особу (злочинця) не затримано, однак про нього є певна інформація;

3) встановлено ознаки вчинення незаконного видобування вугілля, особу (злочинця) не встановлено та не затримано. Для кожної з виокремлених слідчих ситуацій наведено виділені тактичні завдання, слідчі версії, процесуальні та інші дії, проведення яких є оптимальним при їх виникненні (стор. 102-114 дисертації, стор. 13-14 автореферату).

Завершується дисертація **третім розділом** «Особливості організації і тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій».

Підрозділ 3.1 «Організація і тактика огляду» містить сформульовані дисертантом криміналістичні рекомендації щодо проведення огляду території гірничих виробок, кар'єрів, вентиляційних відводів, штреків, інших ділянок місцевості, відведених для незаконного видобування вугілля, ділянки навколишнього середовища, які піддавалися забрудненню (водоймища, ріки, їх береги тощо), добутого вугілля, місця зберігання незаконно видобутого вугілля, технічних засобів, знарядь та пристосувань для незаконного видобування вугілля, будівель та споруд на місці видобутку, які використовували як склади для зберігання вугілля, робочого інструменту тощо та прилегла до них місцевість, транспортних засобів, використаних для відвантаження та транспортування незаконно видобутого вугілля тощо. Визначаючи особливості проведення огляду місця видобування вугілля Ольга Ігорівна абсолютно правильно зазначає, що з метою забезпечення безпеки учасникам огляду в ситуаціях незаконного видобування підземним способом оглядається лише поверхнева частина копанки (стор. 117-125 дисертації, стор. 14 автореферату).

Підрозділ 3.2 «Організація і тактика допиту» присвячений допитам осіб, які можуть виступати свідками у таких кримінальних провадженнях (працівників природоохоронних органів (інспектори у сфері державного контролю за використанням та охороною земель або громадські інспектори з охорони довкілля, працівники санітарно-епідеміологічної служби тощо); осіб, які були запрошені до участі в слідчих (розшукових) діях у якості понятих

(переважно під час проведення огляду місця події); свідків-очевидців незаконного видобування вугілля; осіб, які можуть характеризувати злочинця, спосіб його життя, зв'язки, поведінку на роботі, у побуті (родичі, знайомі тощо); потерпілого, або його близьких родичів у якості потерпілого (у випадках спричинення шкоди життю або здоров'ю людини)), підозрюваних та потерпілих. Для належної організації здійснення їх допиту дисертантом розроблені рекомендації щодо підготовки до таких допитів, переліки типових запитань, з'ясування яких має значення для кримінального провадження щодо фактів незаконного видобування корисних копалин, та рекомендації щодо застосування тактичних прийомів, спрямованих на забезпечення з'ясування цих запитань (стор. 125-138 стор. 14-15 автореферату).

У підрозділі 3.3 «Організація і тактика обшуку» до розкриття особливостей проведення цієї слідчої (розшукової) дії дисертант підійшла через призму наведення типових слідчих ситуацій (коли встановлено ознаки вчинення незаконного видобування вугілля та особу (злочинця) затримано на місці події, встановлено ознаки вчинення незаконного видобування вугілля, особу (злочинця) не затримано, однак про неї є певна інформація або особу (злочинця) не встановлено та не затримано), які можуть виникати на момент початку проведення обшуків, і виходячи з цього описала особливості підготовки та тактичні прийоми обшуку (стор. 138-150 дисертації, стор. 15 автореферату).

У підрозділі 3.4 «Використання можливостей судових експертиз» здобувачем на підставі одержаних даних про механізм незаконного видобування сформований як перелік типових судових експертиз, який складається з екологічної, експертизи матеріалів і речовин, ґрунтознавчої, експертизи моніторингу земель та порушення структури ґрунту, маркшейдерської, судово-медичної, техніко-криміналістичної експертизи документів, почеркознавчої, трасологічної, дактилоскопічної, так і орієнтовні переліки питань, які можуть бути вирішені за допомогою цих експертиз (стор. 150-161, стор. 15-16 автореферату).

Висновки дисертаційного дослідження в стислій формі в цілому відбивають основні результати роботи та формують чітке уявлення про ступінь вирішення дисертантом завдань, що були сформульовані на початку дослідження (стор. 165-168 дисертації, стор. 16-19 автореферату).

Додатки до роботи містять узагальнені дані опитування з питань теми дослідження 127 працівників слідчих підрозділів Головних управлінь Національної поліції в Донецькій та Луганській областях з питань розслідування злочинів за фактами незаконного видобування вугілля, наведені у додатках А, Б (стор. 189-198 дисертації), результати вивчення та узагальнення матеріалів 150 кримінальних проваджень (справ) за фактами незаконного видобування вугілля в Донецькій та Луганській областях, наведені у додатку В (стор. 199-208 дисертації), акти про впровадження результатів дисертаційного дослідження (додаток Г – стор. 209-222 дисертації), список публікацій здобувача за темою дисертації (додаток Г – стор. 223-225 дисертації).

Автореферат дисертації в цілому відображає зміст основних положень дисертації.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації **достатньо повно відображені в опублікованих автором працях, кількість яких у фахових виданнях відповідає чинним вимогам** та апробовані на дев'яти науково-практичних конференціях, круглих столах.

Зазначене дає підстави для загальної позитивної оцінки праці О.І. Ревенко.

В той же час необхідно звернути увагу на деякі положення дисертації, які потребують врахування, уточнення, або можуть стати предметом дискусії під час її обговорення:

1. Ольга Ігорівна на стор. 98 дисертації вірно зазначає що згідно з частиною 2 статті 246 КПК України негласні слідчі (розшукові) дії проводяться тільки в кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів, до яких можна віднести лише незаконне видобування вугілля, яке вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом або

спричинило загибель людей, їх масове захворювання або інші тяжкі наслідки, правда помиляючись з номером частини статті 240 КК України, де міститься описання цього кваліфікованого складу порушень правил охорони надр, вказуючи замість частини 4 частину 3. Але по тексту дисертації не наведені негласні слідчі (розшукові) дії, які можуть бути проведені на тому ж початковому етапі розслідування цих злочинів, та які відомості, які мають значення для кримінального провадження, можуть бути одержані у їх результаті.

2. Нам складно погодитися з рекомендаціями, сформульованими дисертантом на стор. 98-99 роботи, що у межах виконання працівниками оперативних підрозділів письмових доручень слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій уживаються такі заходи:

- установлення всіх підприємств, установ, організацій, які скуповують незаконно видобуте вугілля (здійснення попереднього оперативного відпрацювання для встановлення місця розташування копанок, їх організаторів, способів, знарядь і засобів незаконного видобування вугілля та його транспортування);

- отримання інформації від жителів прилеглих до місця незаконного видобування вугілля населених пунктів про діяльність копанки;

- отримання інформації в Державній службі геології та надр України про розміщення покладів кам'яного вугілля;

- установлення причетності до незаконного видобування вугілля працівників, які здійснюють державний контроль та нагляд за використанням й охороною надр, представників органів місцевої влади;

- відпрацювання осіб, які раніше працювали на вугледобувних шахтах; осіб, раніше засуджених за вчинення незаконного видобування вугілля; осіб, схильних до вчинення кримінальних правопорушень; неповнолітніх з неблагополучних сімей; осіб, які перебувають під адміністративним наглядом; наркоманів; злісних порушників громадського порядку, а також осіб, які

потрапляли в поле зору оперативних та інших підрозділів Національної поліції за підозрою в причетності до вчинення схожих злочинів або висловлювалися про намір учинити злочини;

- обстеження місцевості в районі вчинення злочину для виявлення засобів і знарядь злочину;

- орієнтування особового складу Національної поліції, на території обслуговування якої учинено злочин (працівників патрульної служби, дільничних інспекторів поліції) про спосіб, час, місце вчинення злочину, кількість осіб, які брали в ньому участь, їхню зовнішність та про інші відомості, що мають значення для встановлення й розшуку злочинців;

- залучення до розкриття злочинів осіб, з якими правоохоронні органи встановили конфіденційне співробітництво.

Аналогічного характеру рекомендації наведені на стор. 112-114 дисертації.

Для нас незрозуміло, і думаємо для практиків також, що мала на увазі здобувач. Під час яких саме слідчих (розшукових) чи негласних слідчих (розшукових) дій, які проводяться співробітниками оперативного підрозділу за дорученням слідчого, все це може бути здійснене.

3. На стор. 109-110 дисертації Ольга Ігорівна помилково відносить до числа слідчих (розшукових) дій затримання підозрюваного, тимчасовий доступ до речей і документів, забезпечення зберігання затриманого транспортного засобу з вантажем. Такі слідчі (розшукові) дії у чинному КПК України не передбачені.

4. На стор. 142 дисертації автор, посилаючись на роботу Криміналістика. Академічний курс : підручник / Т. В. Варфоломєєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров та ін. Київ, 2011. С. 284, вказує, що підготовка до обшуку здійснюється під час проведення слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів й обов'язково в умовах прихованої (негласної) діяльності, що надалі забезпечить елемент раптовості, який відіграє тільки важливу роль при проведенні обшуку. Ці рекомендації були цілком вірними для слідчої

практики за КПК України 1960 року. Однак дисертант не піддав їх корегуванню, уточненню, через що складається враження, що підготовка до обшуку здійснюється під час проведення оперативно-розшукових заходів, які після внесення відомостей до ЄРДР, згідно із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК України у кримінальному провадженні не можуть проводитися.

5. На стор. 149 дисертації міститься помилкове посилання на частину 3 статті 168 КПК України у якій немає нормативного припису щодо обов'язку слідчого, прокурора, іншої уповноваженої службової особи під час обшуку або негайно після його здійснення скласти відповідний протокол.

6. Не можемо погодитися із позицією дисертанта, наведеній на тій же стор. 149 дисертації, що до протоколу обшуку можуть приєднуватися аудіо-, відеозапис обшуку. Згідно із нормативними приписами частини 10 статті 236 та абзацу другого частини 1 статті 107 КПК України обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо- та відеозапису. Відповідно до частини 6 статті 107 КПК України незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження у випадках, якщо воно є обов'язковим, тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів. Таким чином аудіо-, відеозапис обшуку обов'язково мають приєднуватися до протоколу обшуку.

Зроблені зауваження, проте, носять дискусійний або уточнюючий характер, у своїй сукупності не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, не перекреслюють позитивного доробку автора у формуванні базових положень методики розслідування незаконного видобування вугілля.

Текст праці викладено у логічній послідовності, державною мовою. Оформлення дисертації та автореферату в цілому відповідає чинним вимогам до такого роду робіт.

Викладене дає підстави для **загального висновку** про те, що дисертація Ольги Ігорівни Ревенко на тему «Основи методики розслідування незаконного

видобування вугілля» є завершеним самостійним дослідженням актуальної у сучасній юридичній науці теми. В цій праці отримані нові результати, що у сукупності є основою забезпечення розв'язання конкретного наукового завдання, які мають значення для криміналістики, а саме, розробка системи науково обґрунтованих рекомендацій з розслідування незаконного видобування вугілля на початковому його етапі. За сутністю й змістом дослідження відповідає науковій спеціальності, за якою здійснено науковий пошук, та вимогам п. п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, з відповідними наступними змінами, та вимогам наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» №40 від 12 січня 2017 року, а її автор Ольга Ігорівна Ревенко заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

доцент кафедри кримінального процесу

факультету №1 Інституту підготовки фахівців

для підрозділів Національної поліції Львівського

державного університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, доцент

Р.М. Шехавцов

